

VIDÉKI ÉLET

Eresztvény, 1879 május 4-én.

Szerencse a szerencsétlenségben.

Király Sándor volt sepsi-sztygyörgyi, jelenleg hidvégi tanító ügyében a közig. bizottság feltevéseire leirat jött a vall. és közköz. tan. bizottság, mely szerint nevezett tanítónak előbbi állomásától történt elmozdítása szabályellenes ugyan, de miután időközben állomást kapott, az ügy befejezettnek tekintendő. Epyébre s főként a tanító állandóságára vonatkozólag Vajna Sándor kir. tanfelügyelő 60 nap alatt szabályrendelet készítésére utasított. — Hogy épen Háromszék megyéjére nézve miért kell k. u. l. n. szabályrendelet s miért kell a törvény világos szavait még specialis viszonyoknak megfelelő szabályrendelettel bővíteni, vagy elrontani, azt már egyáltalában nem értjük. Ha a tanítóválasztás minden megyében külön formák szerint fog történni, nagyon sajtásdgos kinézése lesz a néptanító jogát biztosító 68 iki törvénynek.

Felütnön sok község elöljáróságá ellen rendeltetett el a fegyelmi vizsgálat, legnagyobb részt azon okból, mivel vagy az iskolamulzatásokat nem jelentették be, vagy pedig a nem igazolt mulasztások után járó büntetési pénz nem szedték be.

Tarcali Endre titkári jelentése.

Vagy nézzük meg Szászország, Würtenberg, Bajorország és Schweiz, melyeknek a hatalmas angol és francia iparral szomszédságuknál fogva is inkább meg lehet mérkőzni s a fejletlenebb iparu államoktól még távolabb vannak mint mi, lemondottak-e e téren függetlenségükről és magok tökélyesítéséről? Bizony nem! Sőt erőt és kitartást nyertek a hatalmas szomszédoktól s ma mindannyi büszkén mondja, hogy a mi je van saját szorgalma gyümölcse.

Nem is lát ott az ember munka nélkül élő embert, de nem lát annyi szerencsétlen, foglalkozás nélküli ép, erős kezűt is alamizsna után kinyújtva vagy pedig egyetlen másikon elődöt, mint nálunk. Ezek aztán egy nemzetnek szenyfoltjai kik a legtöbbször undok bönök elkövetői is, hogy magokat az éhenhalástól megvédjék.

Ujabb időben nálunk is a társadalmi téren való csoportulás részint azért történik, hogy a munkás kezét munkára s így biztos kenyér szerzésére segítse, részint pedig azért, hogy végre valahára ipari téren szünjünk meg idegen érdeket gyámoltani, idegen nemzetet gazdagítani s saját magunkról megfélemlézve felettünk uralkodóvá tenni.

A társulás kezdeményezésében főrdem a magas kormányé, különösen pedig a vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur ó nagyméltóságáé nemcsak itt, hanem az egész országban. Erdeme van ezen egyesület megalakítása körül Jagocsi Péterffy József miniszteri biztos urnak is, mint a magas kormányé e célra kiküldött közegek és akkori megyei főispán mtgós Szentiványi Gyula urnak is, ki e megye lakosságához intézett felhívása által rövid 5 hét alatt községek és egyesek által 19 ezer frt. alapítványt teremtett a „házi ipart és ipari oktatást terjesztő egyesület“ számára, melynek kamatjából és az évdíjakból teszi alább részletesen kitüntetendő megkezdett és tervbe vett alkotásait.

Ily körülmények között alakult meg ezen egyesület 1876. május hó 22-én főispán mtgós Szentiványi Gyula ur elnöklete alatt, mely alakuló közgyűlésből az alapszabályok megerősítését végezték a magas kormányhoz feltevéstettek és meg is erősítették. S melyek szerint:

1. §. Célja ezen egyesületnek az ipari oktatás előmozdítani, a házi ipart a nép között terjeszteni s a létező ilyenmü ipart a kor igényeinek megfelelően fejleszteni.

2. §. E célból igyekezni fog az egylet, a hol azt a körülmények és viszonyok a székelőföld területén megengedik és a hol a közérdekeltség részéről a szükséges támogatás biztosítottik,

a) a kéz- és müipar elméleti és gyakorlati oktatására megkivárató iskolát állítani és berendezni; vagy végre a netalán létező ily iskolát segélyezni;

b) a házi ipar terjesztése és tanítása céljából tanmühelyeket alkotni és azokat berendezni;

c) iparos vándortanítást és

d) ipari kiállításokat rendezni;

e) kitünő ifjakat, a kik magokat kézmü vagy gyári iparnak szentelik, magasabb kiképzés végett ösztöndíjak által segélyezni;

f) kitünő ipartermelvényekért, iparosokat és ezek munkásait megjutalmazni;

g) esetleg folyó vagy röpíratok kiadása, vagy felvolvasások által az iparosok művelődésére hatni.

Ily céllal kezdette meg az egyesület működését 1876 év őszén a k. vásárhelyi műfargaró iskola megnyitásával, melyben a növendékeket az egyesület saját költségén tartja, melyben a beruházásokat is ő tette s melynek vezetésével vallás és közoktatási miniszter ur ó nagyméltósága Mauthe János würtenbergi műfargaró bíza meg, kinek fizetését az állampénztárból kegyeskedett utalványozni.

De nemcsak ezen segélyt adta a magas kormány, hanem a vallás és közoktatási és földművelési ipar és kereskedelmi miniszteriumaink kivételesen egyezsersmindenkorra 1000—1000 frtot utalványoztak.

(Folytatása köv.)

Még alig két hónapja, hogy Eresztvényen lakom s ime e két hónap alatt is mily sokat kelle tapasztalnom. Egyházunkat csaknem az őrvény szélén találtam, arra a vallásos közöny, a lelkiekkel semmit nem gondoló s csak a világi dolgok után kapkodó mai kor gyermeke a kalmár szellem engedte jutni. De a baj nem jár egyedül, ezen kiáltó szükségünkre más szerencsétlenség következett, Mártius 26-án éjjel 1 órakor a közvetlen szomszédban ismeretlen okból kiütközött tűz által a papi telken lévő csür és istálló elégett. Évtizedek kellettek volna, míg e semmi jövedelemmel nem bíró, csak adóssággal küzdő kicsiny egyház elégett épületei helyett újat tudott volna építeni, ha azt egyházmegyei esperes n. t. Csizsér Gábor ur előrelátó gondoskodása még nem menti a keserűségek poharának teljes mértékben való kiürítésétől, s az idei téli visitáció alkalmával keményen meg nem rendeli a megyebírónak az épületek biztosítását, s ellenkező esetben őt az nem teszi felelőssé, mert különben bizony nagy valószínűséggel elmaradt volna a biztosítás ép úgy mint az az előtti évben elmaradt.

Fogadja a n. t. esperes ur gondoskodásáért őszinte köszönetünket. Azonban a hol a baj a legnagyobb, ott vagyon az isteni segedelem is a legközelebb. Megyebírónk mint a biztosító intézetekkel teljesen ismeretlen, történetesen — szerencsénkre a szerencsétlenségben — egy igen jó hiteli társaságnál „Az első magyar általános biztosító társaságnál“ biztosította a felelősségére nehezített épületeket. Mely társaság midőn a szerencsétlenség bekövetkezett a 150 frtra biztosított épületekért — dacára, hogy előjáróságunk 5 frt. megmaradott értéket jelentett be — a társaság részéről kiküldött biztos által 148 frtra becsült pénzt ápril 27-én ügynöke t. Jancsó Ferenc ur által hiány nélkül kifizette — Miért mi teljes köszönetet szavazunk ez n. társaság igazgatóságának, s felhívunk mindenkit, hogy siessenek épületeiket az ennyire becsülettel működő társaságnál biztosítani.

Egy eresztvényi lakos.

A márkosfalvi tanítógyűlés után.

Tekintetes szerkesztő ur!

Becsés lapja, a „Nemere“ legközelebbi számában egy talpraesett, beható tudósítást olvastam a kézi kör vándorgyűléséről, melyet Márkosfalván tartott meg közelebből. Megvallom, jól esett legkémnek a tudósítás, mert annyi tárgyilagosságot, oly sok jó akaratot és annyi szakértelemet láttam benne, mennyit ma — engedje kimondanom — ritkán tapasztalhatunk. Örömmel olvastam abból a szépen lefolyt gyűlés minden mozanatát és láttam, megértettem a tudósításból, hogy Háromszék megye tanítótestülete életképes; a népnevelésügy, a közoktatás terén nemcsak lelkiismeretességgel, hanem szakértelemmel is mozog. Ez az a mi jól esett nekem.

Hanem aztán mélyen elszomorított egy pár tétel a nevezett tudósításnak, nagyon elgondolkodtam azok felett és lellem elborult. Első sorban mindjárt a márkosfalvi iskoláról tett jelentésre kell észrevételeimet megtenni. A tudósítás azt mondja, hogy olyan az iskola, a melynek termeibe „egy önértékes óvit szeretet, becsülő gazda meg bármint sem kötne bele.“ Majd ugyanezen iskoláról azt mondja: „kőből lehet az a szív, mely el nem szorul, midőn egy oly penészes, bűzhödöt levegőtűnterembe belépve, lát egymás hátra zsufolt halvány sárga, beteges kinézésű gyermekkerget, kiknek jelentékeny része e mellett még bizonyosan testi félszeregben is szenvedhet a rozsz terem és hiányos berendezés miatt.“

Fájdalommal kell kimondanom, hogy én ilyen véleményt egyetlen iskoláról sem olvastam mostanában. Fel kell tennem ezen súlyos vádak és elszomorító vélemény után, hogy Márkosfalva község előjáróságában a közügyek iránt semmi érdeklődés nincs. Fel kell tennem, hogy Márkosfalva község vagy szándékosan követi el a társadalom és állami törvények ellen ezt az eléggé nem qualifikálható bünt, vagy sejtlemes sincs arról, mit tesz a népnevelés és mit kell cennie egy jóaravól községnek gyermekei nevelésének érdekében.

Azonban akár mikép álljon is a dolog, egy bizonyos és ez az, hogy itt a felsőbb hatóságnak kellene közbe lépnie. Vannak iskolatölgatóink, van tanfelügyelőnk, ho közgazgatási bizottságunk s mégis megtörténhetik ilyen nap alatt. Nem tudom még, hol van a hiba, de félek, hogy a „maxima culpa“ mégis csak a községet fogja terhelni. Ha egy községben nincs érzékenység a humanitás iránt, ha saját áldozataival is nem tud sorompóba lépni a civilisált világgal, ott lehet akkor tanfelügyelő közgazgatási bizottság, iskolatölgató és minden ki, a ki felügyelhet, ha nincs község, a mely a felügyeletet, az ellenőrzést elfogadná és kötelességet teljesítené.

Azt ne mondja nekem Márkosfalva, hogy „ezután építünk,“ hogy „tervben van“ „épen most akarjuk“: miért késétt eddig? Szabad volt-e annyira kéni, a mig a tanítványok „halvány, sárga, beteges gyermekek“ váltak. Ez ellen nincs protestatio. Ezt a hibát nem lehet takargatni; ennek

hivatalból végére kell járni, különben elvesztjük az előjáróságba vetett bizalmunkat.

Mindenesetre ohajtanám, hogy a nyilvánosság előtt kimondott súlyos vád alól tisztázzák ki magukat azok, a kik nem hibások.

A másik, a mi szegert ütött fejembe, a tudósítás azon része volt, mely azt mondja, hogy a tanító-kör kérest intéz a tanfelügyelőhöz, miszerint a „központi választmányt hívja össze s ez által nyis son utat a közgyűlés megtartására.“ En úgy tudom, hogy erre miniszteri szabályrendelet van már régtől fogva kiadva s a közgyűlést nem kérelem utján kell megtartani, hanem minden évben okvetlenül meg kell tartani. Hogy tavaly nem volt gyűlés, az baj, de hogy az idén is csak még sürgetésre külön be adott kéreésre tarthassuk meg, már azt nem értem.

A központi választmányának eddig is megkelt volna kötelességet tennie a közgyűlés megtartására s ha nem tette meg, akkor bizony hibás a központi választmány.

Ez azon másik része a tudósításnak, mely lelemetlen hangulatba ejtett engem s a melyre szintén felvilágosítást várok a nyilvánosság előtt.

Absens.)*

Meghívás

A sepsi-sztygyörgyi önkéntes tüzlő-egyesület 1879. május hó 11-én, azaz vasárnap d. u. 3 órakor rendes közgyűlést tart.

Tárgyai: 1877 és 1878. évi számadásokról az igazgatóságának a felmentés megadása és az egyesület alakítása. Egyszersmind felhívatik az egyesület minden tagja, hogy az ülésre teljes szerelással jelenjen meg.

Az 1879. ápril hó 27-én tartott rendkívüli közgyűlésből.

A parancsnokság.

K Ü L Ö N F E L É K

— Hajnald Lajos érseknek ápril 12-ről kelteztetett bibornoki kinevezése megérkezett már a külgügyminiszteriumba. Kalocsán, a hol már századok óta nem székelt bibornok, ezen alkalomra nagy ünnepélyt és óvációt terveznek. Haynald Lajos egyelőre nem utazik Rómába.

— Városunk szepítőse már nem késik sokáig. Az „előjáróság tevékenysége“ folytán ugyanis a nagy piac szabályozva, sétányszerűen fákkal lesz beültetve. Erre nézve a mérnöki hivatal már készíti a csinos tervet, mely ha valósulni fog, városunk egyike lesz a legszebb kis városoknak.

— Dr. Bereik Árpád osztálytanácsosi címmel és ranggal felruházott miniszteri titkár, a miniszterelnökséghez valóóság osztálytanácsossá nevezetett ki.

— Az orosz forradalmi mozgalommal való összeköttetéssel gyanúsítottak Panin grófné, kinek anyja a cárnó benső barátja, az első katonai auditor Philopoff neje, a császári orvos Botkin neje s az utóbbi el is fogatott.

— Solymosi Anna k. a. a pozsonyi ipartanítónó képezde kitünően végzett növendéke, a napokban hazaérkezett városunkba. Most tehát már nincs egyéb hatra, mint a tervezett női ipar tanmühelyt mi előbb felállítani, a mi, azt hisszük nem is fog már sokáig kélni.

— Egy kitünően szerkesztett megyei értesítő küldetett be szerkesztőségünkhez Maros-Torda vármegye 1878-iki állapotáról s a tett közigazgatási intézkedésekről szerkeszté a megye derék alispánja, Szentiványi Kálmán. Az 59 lapra terjedő jelentés magába foglalja a megyei élet minden mozanatát s hü statisztikai képet nyújt a közigazgatás, közigazdaság és oktatásügy minden ágában. Egy tekintet az értesítő meggyöz mindenkit arról, hogy élénk közigazgatása van Maros-Torda megyének. A közoktatásügy természetesen itt is leglátványos s legkisebb tért foglal el, hanem hát ez már bevett szokás nálunk. Érdekes az iskolába nem járók statisztikája és a kimaradás idokolása. E szerint nem jár iskolába 5640 gyermek; ezek közül 17 vak, 49 süket, 36 néma, 24 süketnéma, 35 hülye, 109 nyomorék, 684 árva 334 fejletlen, 390 cigány, 878 szölgál, 1490 teljes szegény, ruhátlan, 107 koldus stb. Visszatérve a szépen szerkesztett értesítőre, csak azt ohajtjuk, vajha nálunk is követnék a jó példát.

— Vesztett eb marta meg év március 27-én aldobolyi ifj. Rác Pált kit odaváló Kis Balázs mint ismeretes kuruzsoló azonnal gyógykezelés alá vett és holmi jhokusz-pókuszszal, mely között fő szerepet a nyelven való érvágás játszott, sikerült is a komolyabb következményeket elhárítani. Kis Balázs, mint a közegészségügyi törvények ellen vétő kérdőre vonatván, azzal igazolta magát, hogy ő gyógyította meg a falu bikáját is, melyről okmányt hozhat, ergo: neki joga van szenvedélem embertársai baján segíteni. A hatóság nem volt vele egy nézetben s alkalmazta az 1879 évi XIV t. c. könyörtelen paragrafusát.

*) Közöltük e cikket kevés módosítással s a menünyiben meglehetősen kemény vádakát involvál, az esetleg adandó választás szivesen tért nyitunk. Szerk.